

Zprávy z OECD – vodní hospodářství - princip „znečišťovatel platí“

28. 08. 2024

23. 8. 2024 - Další analýza v řadě zpráv OECD věnovaných tématu vody se věnuje výzvám spojeným s implementací principu "znečišťovatel platí" v kontextu rámcové směrnice o vodě v členských státech EU. Cílem analýzy je podpořit provádění této směrnice a zlepšit tak situaci v oblasti hospodaření s vodou.

Jakost povrchové a podzemní vody a snížená retenční schopnost krajiny patří mezi hlavní problematické oblasti v ČR i na úrovni EU. Průběžně dochází ke zlepšování chemického a ekologického stavu povrchových a podzemních vod u konkrétních znečišťujících látek. Zjištění na národní úrovni v letech před pandemií však v ČR uváděla zasažení pesticidy u 60 % vzorků podzemní vody a ve 40 % případů došlo k překročení prahové hodnoty (a to přes skutečnost, že v ČR v období 2011-19 došlo k 27% poklesu množství pesticidů uvedených na trh a 22% poklesu spotřeby účinných látek). Přes ambiciózní opatření členských států EU nedosáhlo v Evropě "dobrého chemického stavu" v roce 2018 cca 26 % útvarů podzemních vod a přibližně 60 % sledovaných útvarů povrchových vod nebylo v dobrém chemickém a ekologickém stavu. V ČR nedosahovaly útvary povrchových vod dobrého ekologického stavu z 82 % a dobrého chemického stavu z 29 %.

Cena vody v mnoha případech nepokrývá plné náklady způsobené znečišťujícími látkami, které jsou do vody vypouštěny, a pokračuje snaha internalizovat environmentální náklady do cen vody. Princip znečišťovatel platí se původně v 70. letech zaměřoval pouze na náklady na prevenci a omezování znečištění (konvenční výklad) – vodohospodářské služby byly chápány jako činnosti poskytující odběr, zadržování, skladování, čištění, distribuci vod a dále jímání a čištění odpadních vod. V důsledku nejednotného uplatňování principu v politikách v rámci EU je dnes zvažován jeho širší výklad (vodohospodářské služby chápány jako úprava klíčových vlastností vody) – tedy včetně nákladů na řešení vypouštění znečišťujících látek a na krytí odpovědnosti za poškozování životního prostředí bez ohledu na to, zda by znečištění bylo pod zákonnými limity nebo šlo o havarijní situaci. Vedle znečišťovatele zahrnuje širší výklad i uživatele vodohospodářských služeb. Obtížnost uplatňování principu „znečišťovatel platí“ je patrná zejm. u znečištění pocházejícího z plošných zdrojů, například ze zemědělství (kde je obtížné přiřadit znečištění konkrétním znečišťovatelům) nebo u znečištění z minulosti (kdy znečišťovatelé již nepodnikají).

Zpracoval: Oddělení zahraničně obchodní spolupráce MZe, 23. 8. 2024

Kontakt: radek.stransky@mze.gov.cz